

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ У СИСТЕМІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Баришевська І. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, МНАУ
Кугляр А. А., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, МНАУ

Анотація: Проаналізовано особливості співпраці страхових компаній та банківських установ в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів економіки. Досліджено специфіку «*bancassurance*» (банкострахування), як нової форми синтезу діяльності страхових компаній та банківських установ. Визначено перспективи розвитку банкострахування.

Ключові слова: страхова компанія, банківські послуги, банкострахування, страхування.

Фінансовий ринок України перебуває на етапі розвитку і вдосконалення. Однією із головних характеристик цього процесу є конвергенція, тобто зближення різних секторів і сегментів фінансового ринку. Процес конвергенції забезпечує зростання секторів фінансового ринку.

Ринок банківських послуг є найбільш розвиненим в Україні, в той час як небанківський фінансовий сектор має нижчий темп розвитку. Ринок страхових послуг є лідером у небанківському фінансовому секторі, а рівень конкуренції між цими двома ринкам значно зростає, тому важливим є вдосконалення вже існуючих та запровадження нових послуг.

Взаємодія банків та страхових компаній може мати декілька видів: банківське страхування, страхування банківських ризиків та надання страховим

кампаніям банківських послуг - розміщення коштів, розрахункове обслуговування. Згідно Закону України "Про банки і банківську діяльність" банківським установам забороняється здійснювати діяльність у сфері страхування [1]. Проте їм дозволяється виконувати функції страхового посередника, що дозволяє здійснювати процес співпраці банківської установи та страхової компанії.

Важливим напрямом співпраці між страховими компаніями та банками є впровадження до переліку банківських послуг продаж обов'язкових страхових продуктів. Банківські установи та страховики здійснюють надання фінансових послуг великій кількості юридичних та фізичних осіб. Поєднуючи банківські та страхові продукти з'являється можливість обміну клієнтами та підвищується пізнаваність банківської установи та страхової компанії [2]. Банки є дуже надійним партнером, тому що володіють розбудованою мережею дистрибуції, що сприяє продажу більшої кількості страхових полісів.

Bancassurance сприяє виникненню синергетичного ефекту, коли попит на одну послугу збуджує бажання придбання іншої. Наприклад, затягування банківського кредиту спричинить бажання до страхування цього кредиту або викупу полісу на життя. Це спонукає до співробітництва обох установ Створення спільних продуктів є перспективним як для банківських установ так і для страхових компаній. Зарубіжний досвід свідчить про ефективність такого процесу. Реалізація страхових продуктів забезпечує до 1/3 прибутку зарубіжним банкам. Європейські банківські установи скоротили витрати страхової компанії на розповсюдження продуктів і адміністративні витрати до 30-50%. Зокрема у Франції до 60% страхових полісів реалізують через банки. В Іспанії bancassurance також дуже популярне. Воно становить близько 65 % страхових премій зі страхування життя і його частка має тенденцію до збільшення. Ухвалення в 1990 році в Італії закону, який дав змогу банкам здійснювати інвестиції в акції страхових компаній пришвидшило розвиток італійського банківського страхування [3].

Вперше в Україні bancassurance запровадив «Райффайзенбанк Україна» спільно з кампанією «Інго-Україна» у 2005 році. Пізніше до цієї програми приєдналися страхові компанії «PZU-Україна» та «АІГ Життя». У 2020 році все більше банків та страхових компаній приєднуються до цієї програми. Продаж страхового продукту здійснюють такі банки України як: ПриватБанк, Ідея банк, Кредо банк, ОТП банк, банк Південний та ін.

НБУ констатувало, що на 1 липня 2020 року на ринку було 215 страхових компаній (табл.1), з них 20 здійснювали страхування життя. Як зауважує регулятор, зменшення кількості компаній спричинило зниження обсягу активів страховиків.

Таблиця 1. Кількість страхових компаній в Україні у 2014-2020 рр.

Кількість страхових компаній	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
Загальна кількість, од.	382	361	310	294	281	233	215
в т.ч. СК «non-Life»	325	312	271	271	251	210	195
в т.ч. СК «Life»	57	49	39	33	30	23	20

Джерело: складено і розраховано за даними [4]

Останні роки спостерігається скорочення кількості страхових компаній. Така тенденція є причиною як регулюючої політики державних органів влади, які встановлюють вимоги до страхових компаній для їх надійності й захисту клієнтів, так і складною економічною ситуацією, яка склалася в Україні за останні роки. Головними причинами зменшення кількості страхових компаній є: по-перше, деякі страхові компанії об'єднують свої капітали для розширення можливостей покриття масштабних ризиків; по-друге, для конкурентного середовища, в якому працюють страхові компанії, властиві такі ринкові процеси, як поглинання, реструктуризація, модернізація та банкрутство. Тому, страховим компаніям необхідне власне вдосконалення та співпраця для подальшого здійснення своєї діяльності.

Найпоширенішими видами страхування в Україні залишається автострахування (КАСКО, ОСЦПВ і Зелена картка) та особисте страхування (медичне та життя). За 2020 рік 35% страхових премій традиційно припало на

автостраховання (ОСЦПВ, Зелена картка, КАСКО). Особові види страхування (ДМС, страхування від нещасних випадків, страхування життя) склали 31%.

Таблиця 2. Динаміка змін ключових показників функціонування страхового ринку за 2009-2019 рр.

Роки	Страхова діяльність			Страхові резерви, млн грн	Загальні активи страховиків, млн грн
	Сума премій, млн грн	Страхові виплати, млн грн	Рівень виплат, %		
2009	22442,10	6737,20	33,00	10141,30	41970,10
2010	23081,70	6104,40	26,40	11371,80	45234,60
2011	22693,50	4864,00	21,40	11179,30	48122,70
2012	21508,20	5151,00	23,90	12577,60	56224,70
2013	28661,90	4651,80	16,20	14435,70	66387,50
2014	26767,30	5065,40	18,90	15828,00	70261,20
2015	29736,00	8100,50	27,20	18376,30	60729,10
2016	35170,30	8839,50	25,10	20936,70	56075,60
2017	43431,80	10536,80	24,30	22864,40	57381,00
2018	49367,50	12863,40	26,10	26975,60	63493,30
2019	53001,20	14338,30	27,10	29558,80	63866,80
2019 р. до 2009 р., рази	2,36	2,13	-	2,91	1,52

Джерело: складено і розраховано за даними [4]

Обсяг валових страхових виплат/відшкодувань у порівнянні з 2018 роком збільшився на 1 474,9 млн грн (11,5%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 1 607,9 млн грн (12,9%). Збільшилися валові страхові виплати з таких видів страхування, як: автостраховання (збільшення валових страхових виплат на 883,1 млн грн (15,1%)), медичне страхування (збільшення валових страхових виплат на 507,4 млн грн (24,2%)), страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових виплат на 92,8 млн грн (76,0%)). Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування майна (зменшення валових страхових виплат на 263,1 млн грн (18,5%)), страхування життя (зменшення валових страхових виплат на 129,0 млн грн (18,3%)).

Одним з головним напрямом банківського страхування в Україні є страхування заставного майна, на яке припадає 75-85% банківського страхування, тому що цей страховий продукт є обов'язковою умовою отримання кредиту. Водночас спостерігається тенденція підвищення попиту з боку банківських

установ на послуги страхування власних ризиків, кредитів, що видаються банком, а також майна [2].

Отже, для розвитку та вдосконалення банкострахування в Україні важливим є підвищення довіри з боку споживачів до страховиків, модернізація законодавства, підвищення конкурентоспроможності банківських установ і страхових компаній. Процес такої кооперації є зручним не лише для представників фінансового сектору, а й для потенційних клієнтів.

Література:

1. «Про банки і банківську діяльність». Закон України від 7.12.2000р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Макаренко Ю.П. Теоретичні аспекти взаємодії банків та страхових компаній. Економічна наука №9. 2014.
3. О. Агрес, А. Колодій. Bancassurance як процес співпраці банківського й страхового бізнесу. Аграрна економіка, т. 11, № 1-2. 2018.
4. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat>

Abstract: The peculiarities of cooperation between insurance companies and banking institutions in the context of globalization and integration processes of the economy are analyzed. The specifics of "bancassurance" (bancassurance) as a new form of synthesis of insurance companies and banking institutions are studied. Prospects for the development of bank insurance are determined.

Key words: insurance campaign, banking services, bank insurance, insurance.